

5379

Title: सरोज सुन्दर स्मृति सार SAROJA SUNDARA SMṚTI SĀRA

Run. No. 6070

Cat. No. 86 नई

Micro. No.

Subject धर्मशास्त्र Dharmaśāstra (code of conduct) Religion: Hindu / Bauddha

Language: Skt. / New. / Nep. / Skt. - New. / Maith. - New. / New. - Nep. /

Size in cms. 24 x 11.5

Folios 26

Lines (in a page) 8/9 irregular

Compl. / Incompl.

~~missing fol. (26)~~
Chapt. / act

missing folio 26

Author / translator

Scribe / donor

Date: NS / SS / VS / KS

Ruler / place

Script: New. / Dev. / Bhuja. / Ran. /

Illus.:

Material: palmleaf / paper / thiyasaphu / one side yellow

Condition: fine / damaged by worms, rats, water /

Beginning, colophon, post-colophon:

सगनसुट

Sarajabundarimitt Sutra

0 cms.

5

10

15

20

25

25

20

॥ सं सु ॥
॥ १ ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ शिवाय नो दीनदया परायणो मतिप्रधानो सीतथा कृतक्षितिः शि
 वार्चि नो ग्रं प्रकटीकृतव्रतोदयो वृद्धिः शेषजनिर्भवत्तज ॥ १ ॥ सरोजसुंदरं नाम स्मृतिसा
 रं मिमं बुधाः ॥ सेवयंतु सदा शाताः सर्वसंदेहशान्तये ॥ २ ॥ तैलेस्त्रीमधुमां संवक्ष्यामं तुल
 वणादधिः ॥ माषास्तकृतिलाश्रैव वर्जयेद्दिव्यासरे ॥ ३ ॥ क्षोरं तैले जले चोष्णमा मिषं
 निशि भोजनं ॥ रतिस्नानं च मद्याहरेवौ सप्तविवर्जयेत् ॥ ४ ॥ आमिषं निवकाष्ठानि
 तप्रवारिहरितकी ॥ तैले मा मलकी स्नानं वर्जयेत् शिव्यासरे ॥ ५ ॥ आमिषं निवपत्रा
 णितप्रवारितथास्त्रिय ॥ सप्तजन्मभवेत्कुष्ठिभोक्ता वरविवासरे ॥ ६ ॥ कांसमांसं मसू
 रात्रं च राकाकोडवास्तथा ॥ साकं मधुपरात्रं च द्विधा भोजनं मैथुने ॥ एकादश्यां वि
 दधतो दशम्यादश वर्जयेत् ॥ ७ ॥ उपवासे पितुः श्राद्धे दशमिद्वादशिदिने तैला

॥ रामः ॥
॥ १ ॥

15

10

5

भ्यंगेषु यन्त्रैले तैले मदि रासमे ॥ अनेपास्वतां वृत्ते मैथुने केशमर्जनं घृतादर्शनं तु
 हास्यं मेकादश्यां विवर्जयेत् ॥ ८ ॥ असकृज्जलपानाच्च सकृन्नो वृत्तभक्षणां उपवासो वि
 वतो दिनस्येति दिवा स्वप्राचं मैथुनात् ॥ ९ ॥ तैलेस्त्रीमधुमां सं निपरात्रं कृत्वा भोज
 नं पुनभुक्तिं दिवा सुप्रिद्वा दृष्ट्या मष्टवर्जयेत् ॥ १० ॥ गंगाविप्रकुक्षे वरिहनुसी स्वडमा
 जने ॥ सनिर्माल्यानि चैतानि क्रियमाणा निचासकृत् ॥ ११ ॥ गंगायां निःसृते नो यं पु
 नर्गंगा न गच्छति ॥ गंगोद्गमिति तत्क्यातं पित्वा चाद्रायरात्रे ॥ १२ ॥ अमेध्यपतिते
 यच्च वर्जनीयं च तस्य यः ॥ गंगोद्गमिति यत्तौ यत्तौ यं मदि रासमे ॥ १३ ॥ प्रेतश्राद्धेषु
 भुजानाये विप्राग्रामयात्रका ॥ रसक्रियराशका वर्जनीया विशेषतः ॥ १४ ॥ आदौ वि
 प्राप्तिशोचांते भर्त्तने विकरे तथा ॥ पिंडान्दत्ता च यित्वा च विसर्ज्य वा स्रगास्तथा

0

5

10

15

20

25

30

3

25

20

15

सं. सु.
२

आचमेभ्रुवाङ्ककत्राचस्थानेष्टेतेषुसप्तसु ॥ १६ ॥ पिंडासनेषुयेदर्भायेदर्भापितृतर्पणो
विकरेषुचयेदर्भाः वर्जनीयाः प्रयत्नतः ॥ १७ ॥ समूलागोविगर्भोतुकुशोद्वोदक्षिणोकरे
सयेवेवतथात्रीचैविभृयात्सर्वकर्मसु ॥ १८ ॥ कशः काशसरोगुंडोजवाडुर्वाधवत्त्वता
गोकेशं मुजकुं दशभ्रुवाभावेपरः परः ॥ १९ ॥ काशहस्तस्तनाचामेकदक्षिणसंकया
ः प्रम्यश्चिन्नेनयुज्येतडुर्वाहस्तस्तथैव ॥ २० ॥ अमाभ्राङ्गायाभ्राङ्गनापरप
क्षिकं विनादिकंनराकुर्यात्सद्यकिन्विषमाप्रयात ॥ २१ ॥ अपत्नीकप्रवासीचयस्यभा
याः उत्तखलाः ॥ अमाभ्राङ्गद्विजोदशाच्छुडोदशात्सदेवहि ॥ २२ ॥ आहारंमैथुनंनिडां
ध्याकालेषुवर्जयेत् ॥ कर्मचाध्ययनंवापितथादानप्रतिग्रहो ॥ २३ ॥ शुक्रमांसंस्त्रि
याहृहावालाकस्तस्मिन्नादधिः प्रभातेमैथुनंनिडांसद्यप्राणाहतास्मिघट् ॥ २४ ॥ सद्यमा

॥ तपः ॥
॥ २ ॥

10

5

संघतेसद्यवासास्त्रीक्षीरभोजने ॥ २५ ॥ कुपोदकं वस्त्रायाधडेतेप्राणाधोयकः ॥ २५ ॥ पुष्प
हस्तेपयोहस्तेतेलाभ्यंगेजलेतथा ॥ आसीकुर्वन्नमस्कृवन्नभोनरकगामिनौ ॥ २६ ॥ जपे
तजलमध्यस्थं दूरस्थं धनगर्वितं ॥ अश्वास्त्वमजानंतं घडविप्रान्नाभिवादयेत् ॥ २७ ॥
जपजतजलस्थं च समितुष्पकुशानलान् ॥ उदपांर्ध्यमैश्याज्यं वहंतं नाभिवादये
त् ॥ २८ ॥ हृद्गवोरजः कम्पावास्त्रास्यकुभोजनं जीर्णवस्त्रं चयोदशात्सदातानरकं
व्रजेत् ॥ २९ ॥ अग्रेरपत्यं प्रथमं सुवर्णभूवेष्टवीसूर्यसुताश्चगावः ॥ लोकास्तुयस्तेनभ
वतिदत्तायः काचनंगाचमहिचदशात् ॥ ३० ॥ जलदः सुषमाप्रोतिप्रियमाप्रोतिवा
नरः भूमिदोभूमिपालश्चिदस्तावूलदोभवेत् ॥ ३१ ॥ जतोपवित्तं व्यजनेच्छत्रो
पाभहमेवच स्वल्पदानाचकोतेयंपुरापसंस्थानविद्यते ॥ ३२ ॥ शालग्रामशिलाकं या

0

5

10

15

20

25

30

3

25

॥ स सु ॥

20

॥ ३ ॥

15

धेनुं पृथ्वीं सरस्वतीं यो दद्यात्स ब्रजे त्वर्गे प्रतिग्राही तथैव च ॥ ३१ ॥ मातृविक्रयगोशस्त्रं
 वरगोमांसभक्षणां ननु भागीरथीतिरेकिंचिदान् प्रतिग्रहः ॥ ३४ ॥ शनिभोमदिनेश्रा
 दिकहृषष्टीनिरसके वस्त्रारोगक्षारसंयोगादहत्यासंप्रमेकले ॥ ३५ ॥ केशस्य भुनक्तु
 स्वावशय्यायामेकपाणिना ॥ तिष्ठ्याने रजकस्थाने स प्रातु सुरया सम ॥ ३६ ॥ पादेन
 घटमुत्थाप्य भाजने क्रियते जले ॥ तज्जले सुरया तुल्ये पंचगव्ये भुवि भवेत् ॥ ३७ ॥ आस
 ने पादमारोप्य विवस्वत भोजने ॥ खादेदास्या विद्वत्वा त्रुत्यं गोमांसभक्षणां ॥ ३८ ॥
 करे कपेटके चैव पाषाणोत्ताप भाजने ॥ अस्वस्थवटपरीं सुभुक्ता चोदाय गाम्भरेत् ॥
 ३९ ॥ आसने वसने शय्याज्यापथ्यकमंडले ॥ भुवि यात्मानं रज्ज्वा निन पारस्यं कदाच
 न ॥ ४० ॥ आसने शयने याने ताव पंचास्तुरा निव ॥ मारुता कैराभुध्यंति स्त्रीणां च ॥

॥ रामः ॥

॥ ३ ॥

10

5

सुणिभा रतः ॥ ४१ ॥ संमार्जनी रज्ज्वा तथा निर्गुडी लकुच तथा ॥ रात्रौ विल्वपत्रासंचक
 पित्तच विवर्जयेत् ॥ ४२ ॥ स्नाने संध्यातपो होमः स्नाय्यापो देवतार्चनं ॥ वैश्वदेव तथा तिथि
 नवमं पितृतर्पणं ॥ ४३ ॥ विना दर्भेन यासे ॥ ध्याय च दानं विनोदकं ॥ असंख्यातं नृयज्ञं
 प्रतत्सर्वनिष्फलं भवेत् ॥ ४४ ॥ अंगुल्यग्रेण यज्ञं प्रयज्ञं मेरुले घने ॥ उन्मनस्कं
 च यज्ञं तत्सर्वनिष्फलं भवेत् ॥ ४५ ॥ अजागावो महिष्यश्च ब्राह्मणी च प्रसूतिका
 दशरात्रेण भुध्यंति भूमिं च न वोदकं ॥ ४६ ॥ वत्स प्रसवरो मेघाशकुनि फलपा
 तने ॥ स्त्रियः सुतसंमर्गश्चामृगग्रहो भुवि ॥ ४७ ॥ मक्षिकापि प्लीनारी भूमितो
 य हुताशनाः ॥ मार्जरी मुशली चैव आलुकश्च सदा भुवि ॥ ४८ ॥ अन्यच्च मक्षिका पत
 ती धारा मार्जरी वृक्षविद्वत् ॥ बालकानां मुखं चैव न दोषो मनुरबुवीत् ॥ ४९ ॥ अघ्रा

0

5

10

15

20

25

30

3

25

20

15

सं. सु.
॥ ४ ॥

मकृतं भूदं स्वस्ति कर्वाति वात्सराणां भूदाश्च नरकं याति वात्सराणां स्वदनं नरं ॥ ५० ॥ वेदाक्षर
विचारेणावात्सराणां गमनेन च कपिलाक्षीरपाशेन त्रिभिर्भूदो विनश्यति ॥ ५१ ॥ प्रथमे प्र
हरे तोयं देयं पुत्रो सुधोपमं द्वितीये तु पयस्कृत्य तृतीये जलमुच्यते चतुर्थे विषतु
ल्यस्यात्पितुः प्रातः समाचरेत् ॥ ५२ ॥ एकादशी व्रतं प्राप्य पितुः संवत्सरं भवेत् भा
र्या मृतमती चैव कथं धर्मः प्रवर्त्तते ॥ ५३ ॥ श्राद्धं कुर्याद्भुतं कुर्यात्पितृश्राद्धात्तथैव च
रात्रिंश्चतुर्थभागे च ऋतुदानं प्रशस्यते ॥ ५४ ॥ पंडितस्यापि भूदस्य शास्त्रज्ञानं न स्पृश
न तस्य वचनं शास्त्रं भुनालीदं हवीर्यथा ॥ ५५ ॥ पतितोऽपि द्विजः पूज्यो न च भूदो जितेन्द्रिय
ः पलङ्गधावगौर्विद्या न वङ्गवती खरी ॥ ५६ ॥ जलपात्रे करे कृत्वा मूत्राचरिकोति
य ॥ तस्यात्र स्थजलतत्रसुराधिकसमं भवेत् ॥ ५७ ॥ आयसस्य च पात्रे गायदत्र सुप

॥ रामः ॥
॥ ४ ॥

10

5

नीयते भोक्ता विद्यासमं भुक्ते दाता च नरकं व्रजेत् ॥ ५८ ॥ पीठके पादमारोप्य यो भुक्ते
पुरुषावमः अभक्षंतं क्रुवेद च तुल्यं गोमांसभक्षौ ॥ ५९ ॥ विना धौतेन पादेन स्वात्स्वि
त्तिमं दिरं संवत्सरकृतं पुण्यं तक्षणादेव नश्यति ॥ ६० ॥ रजकं च मेकारं च ध्वजि तं च त्रि
शांतथा ॥ गणिकां च खरं च न स्पृष्ट्वा स्नानेन मुच्यते ॥ ६१ ॥ ध्यानं कृत्वा देवागालमघ
मां डरजस्वना ॥ मृष्टातदेव पुरुषः सर्वलो जलमा विक्षेत् ॥ ६२ ॥ स्नानं रजकतीर्थेषु
भोजनं गणिकां च ह ॥ पश्चिमोत्तरशायी च हंति पुण्यं पुण्यकृतं ॥ ६३ ॥ पुनर्दीने वृथक
पानं सामिषं मयसा निशि दंतं छेदनं मुक्तेष्टिं सत्रशक्तं पुर्वजयेत् ॥ ६४ ॥ दिवा मेथु
नं नः पापं सर्वकालं स्वयं कृतं तस्याप्येव क्षयं गक्षेद्भो विदस्य च कीर्त्तनात् ॥ ६५ ॥ घृतं
तैलं तथा क्षीरं तथा तक्रं गुडं मधु ॥ भूदभां डस्थितं चापि ग्राह्यं मेतत्सदेव हि ॥ ६६ ॥

0

5

10

15

20

25

30

3

25

समु॥
॥५॥

20

पादेशे षपीतशेषे शोचशेषं नृपञ्चलं नज्जले सुरयानुत्पपेत्तगयेन भुधति ॥ ६० ॥
पीतोच्छिष्टं पदोच्छिष्टमाचमोच्छिष्टमेव च ॥ नज्जले सुभ्यानुत्पपेत्तगयेन भुधति ॥ ६१ ॥
नपुत्राणां भवेद्भागपिता दद्यात्कदाचन ॥ क्रोधान्मोहादद्यात्पेवंभयादैनरकं
वृजेत् ॥ ६२ ॥ सेवते पितरं पुत्रो धनं सर्वं भवेत्ततः ॥ पितुर्गता भवेत्तद्वत्पुत्री स्वेवं धनं न
व ॥ ७० ॥ नशरेन पिते वेत्तो यं न भक्षेत्कर्मभूकरो ॥ न वदेत्पुत्री भाषा प्रारोकेऽपि
नेरपि ॥ ७१ ॥ यावज्जीवमभुक्षेत्पुत्रो दद्यात्कदापि ॥ व्याधितस्य कदर्यस्य च
राग्रस्तस्य सर्वदा ॥ ७२ ॥ क्रियाहीनस्य भूखस्य स्त्रीतिवस्य विशेषतः ॥ व्यसनामकृति
नस्य पराधीनस्य नित्यशः ॥ त्यनंगविहीनस्य भस्मात्तं मृतकं भवेत् ॥ ७३ ॥ असृग्
स्पर्शिते वा ते शमकर्मणि चैतमेधुने ॥ ७४ ॥ स्वप्नेऽर्जुनस्य दर्शनात्तन्निविधीयते
इवमनु मतेन तन्निविधानेन या कल्पेत्पुत्रं न विवेचनं स्यात्तद्वत्पुत्रोऽपि रागा
दहन्त्याशा रितिकातिवारेषु ग्रहाणुषु शिष्यं च पुत्रं पुत्रं वदतीति न स्यात्तद्वत्पुत्रोऽपि रागा

रामः
५

15

10

5

७४ अन्तावुवर्तलाकारं वृत्ताकं कुंदसंनिभं प्रागात्तेनापिवाश्रीयान्मस्तुत्रं सकल्
लं ॥ ७५ ॥ अग्रतो देवताः सर्वे एष्टो मुनयस्तथा ॥ दक्षिणो पितरः सर्वे वामे गण्डधमुत्त
जेत् ॥ ७६ ॥ प्रातः स्नाने पितुः श्राद्धं ग्रहणं च ॥ सूर्ययोः मुराले पंसमते लमुपास्यो दि
ने ॥ ७७ ॥ अष्टवर्षा भवेद्दोगीतवर्षा चोत्पिणी ॥ दशवर्षा भवेत्कन्यैकादशे मध्यमा
चसा ॥ ७८ ॥ माता चैव पिता चैव तेषां धाता तथैव च ॥ त्रयस्ते नरकं याति दृष्टा कन्या
रजस्तलां ॥ ७९ ॥ प्राप्ते चैकादशे वर्षे कन्यायां न प्रयच्छति ॥ मासि मासि रजस्तलां पिता
पितृतिशो गीते ॥ ८० ॥ पतितं हि कलेन मयमात्तकं पितृकं तथा ॥ तद्देशं पतिते मन्येय
त्रास्ते भुक्कविक्रयी ॥ ८१ ॥ मेरुमंदरानुत्पपेत्तगयेन भुधति ॥ रुद्राध्यायं दहेत्सर्वेन
कन्याक्रयविक्रयी ॥ ८२ ॥ अतिप्रोक्तं राकन्याकुले धर्मविरोधिनी ॥ अभुक्षेत्पितृसादेशं

पाथे ३

0

5

10

15

20

25

30

3

[illegible]

॥ रामः ॥
॥ ह ॥

पितृश्रनामातिथिपौर्णमासीमानुश्रनामातिथिनक्षत्रं सोदर्यनामाति
थातयोगः संक्रान्तिरेवंभगिनिश्रनाम ॥ ११ ॥ अशकः शल्बको गोवाखक्रीकूर्मश्च
पंचमं पंचमं च नखाभक्षानभक्षौ नखानरौ ॥ १२ ॥ कर्णोपुष्पं कटिस्तूत्रे वेणीशि
रसि वास्येत ॥ नावयुरुषश्चां डालो यावत्तंगंगा पश्यति ॥ १३ ॥ कुशांतर्गतवल्मीक
मूलं खकोत्खातवर्त्मसु ॥ जलाद्वा जलमध्यस्थान्मृदुलो वनकायेव ॥ १४ ॥ विना
काष्ठेन लोहेन प्रोक्षता या नृमृत्तिका ॥ यत्कृतं नृनया शौचं विष्णुलेपसमं भवे
त् ॥ १५ ॥ संक्रांतौ पक्षयोरन्ते द्वादशं निशिसंधयोः ॥ ग्रहणोचमान्वाश्रवस्त
हासनिगद्यते ॥ १६ ॥ भानुर्भार्गवभौमेपु व्यतिपात्तेषु वैद्यतौ ॥ तुलसीये विस्त्रियंति
दिवा संध्यासुकर्णस्थवल्गुस्त्रयदश्वरः ॥ कूर्प्याः सूर्योपरीष्वरश्चोवेदक्षिरामाखः ॥

25

20

15

10

5

0

5

10

15

20

25

30

3

॥ सं. सु ॥
७ ॥

ते द्विचंति हरेः शिरः ॥ २७ ॥ देयं वा वस्तु येयं वा देवाकार्यो नरः ॥ अन्तःपितरस्त
स्य दशवर्षाणि षोडश ॥ २८ ॥ विवाहयेत्स गोत्राणां योयं कंयां सवर्षाणां ---
स्नानं तु लोपि विप्रश्चां दायगां चरेत् ॥ २९ ॥ चर्मकारी नरी स्नेही रजकी चामरी भरी
आसां च गमनं गात्रां चरेत् चां दायगां चरेत् ॥ ३० ॥ कुशमठेन धातार्थेनावको गजपृ
ष्ठके ॥ छादद्वन्द्वगोभूमिस्पर्शदोषो न विद्यते ॥ ३१ ॥ गर्वादित्यगोभुके सिंहेन हर्मलि
सुचे ॥ याम्याय नहरे सुप्रसर्वकर्मविवर्जयेत् ॥ ३२ ॥ तीर्थे विवाहे यात्रायां संग्रामे राजवि
जये ॥ नगरग्रामदाहेषु स्पृष्टास्पृष्टेन दोषो हि ॥ ३३ ॥ भक्षामक्षेतथा ये ये वा व्यावाच्ये
नथानृते ॥ अस्मिन्कालेन दोषस्यास्य वृत्तोपनीयते ॥ ३४ ॥ मघमूत्रपूरीषाणां भ
क्षयेन नास्तिकश्च नः दोषो न बाले पंचवर्षे दुर्ध्वपित्रोः सहस्रसु ॥ ३५ ॥ गंगायां पि ५

पंचादे

॥ गमः ॥
७ ॥

दानेन जीवितस्य पितृवसः ॥ त्रिभिः पुत्रस्य पुत्रत्वं क्षयाहेभूरिभोजने ॥ ३६ ॥ भूदाणां भा
जने भुक्त्वा ब्राह्मणास्तु विशेषतः ॥ उपोष्य रजनीमेकां पंचगव्येन भुध्यति ॥ ३७ ॥ स्ना
नं कृत्वा द्विजः कश्चिद्युष्यं वोढ्यते यदि ॥ देवता तत्र कृत्वा भस्मि भवतिकाष्टवत् ॥
विवावानां च नारिणां यतिनां वस्त्रचारिणां ॥ चतुर्भिर्गमिष्यते यतो वृत्तादिचतुष्टये
॥ ३८ ॥ भूदानं भुङ्क्ष्वसंपर्के ॥ भूदानं पदं भूदानं वसहायनं ॥ भूदानं कमः कश्चिस्वर्गा
दपि निवर्त्तते ॥ ३९ ॥ कुशमूले स्थितो बुद्ध्या कुशमधे जनादनः ॥ कुशाग्रे शंकरं वि
द्यात्रयो देवाः कुशे स्थितः ॥ ४० ॥ पशुशरः ॥ आमं मांसं तथा क्षौद्रस्त्रेहाश्च फलसंभवा
स्तैश्च भोऽस्थिता हृष्यानि कानाः भुञ्ज्यः स्मृताः ॥ ४१ ॥ आमिषं सर्वमासं नृपः ॥ ४२ ॥

25

॥ सं. सु. ॥
॥ ८ ॥

20

निशामठं चाभिषेविः ॥ एकैकमभिषेजेयं तां मूलादिचतस्र्यं ॥ १३ ॥ विधवानोहिनारी
गायत्रीतां वृक्षचारिणाम् ॥ सुगंधलेपनं तैलं भस्मानि परिवर्जयेत् ॥ १४ ॥ गामूत्रं हि
गवां क्षीरं दधिसर्पिः कुशोदकम् ॥ अतिष्ठनं समं प्रोक्तं महापातकनाशनम् ॥ १५ ॥ प
चगव्यं पिवेच्च प्रक्षत्रियः क्षीरसिधारयेत् ॥ वैश्यश्च मार्जयेद्भूतं ॥ १६ ॥ अमृतं ब्राह्मणं क्षत्रियं मधुसूतम् ॥
५० ॥ अमृतं तु वैश्यं मधुसूतं ॥ १७ ॥ आ पस्तम् ॥ आमोत्रं हि घृतं क्षीरं वा न्यलवणं मेव च ॥ युऽमांसं र
सं ग्राह्यं निरुक्तेनापि भूतम् ॥ १८ ॥ करः प्रोच्छति गां शिखानवस्त्रेणाप्रोच्छति ॥ श्वानो
द्विष्टं समं गात्रं पुनस्तानेन भुज्यति ॥ १९ ॥ विनाधो तेन वस्त्रेणाभुक्ते च ब्राह्मणो य
दि ॥ देवानां पूजनं चैव भस्मीभवति काष्ठवत् ॥ २० ॥ तैलाभ्यंगे मृते धृष्टे शौस्वमेधुने

॥ गम ॥
॥ ८ ॥

त्रा ३

15

10

5

नथा ॥ तावत्पुमांश्च बांशलोपावत्त्वाने समाचरेत् ॥ २१ ॥ कृष्णराण्डे दये चारी दीपनिवीप
कः पुमान् ॥ अचिरेणोक्तकालेन वेशे दफलं लभेत् ॥ २२ ॥ अजारजः खरजस्तथा समार्जनी
रज रजत्रयं हिकेनेयं हतिप्रापं प्राकृतं ॥ २३ ॥ स्वेदस्तमोऽथ रोमाश्च स्वभंगाऽथ वै
पथु वैपरापं मश्रुपतनं कामः सप्रविधस्य ॥ २४ ॥ तीर्थेषु विबुके पापं विबुके मृतस्य
तुके प्रसूतिका मखपापं मन्त्रादोहरिवासरं ॥ २५ ॥ न विभवे न विश्वसे कपिलेष्ट
डन विभवे तस्यामलोद्धिजं न विश्वसे न कालसर्पे सिद्धमन्त्रं न विश्वसे न ॥ २६ ॥ शंखे
मासे यथास्त्रे हे शय्यायां ब्राह्मणो यशो ॥ यथायां पथिवे शुभमहाशयाने दीयते ॥ रु
मृजे पुरीषे भुक्ते वीर्योत्सर्गं तेथैव च ॥ चतुषडष्टगणैः पुरुषभुक्तिमाप्नुयात् ॥
२७ ॥ मृन्मये गोमये चैव लतापाषाणापि प्लवे ॥ अग्निदग्धलोहवद्दसप्राशनं परिव

0

5

10

15

20

25

30

3

14 2 10

॥ राषः ॥
॥ ५ ॥

दग्मुख दक्षिणाभिमुखो रात्रावुभयोश्च तथा दिवा ३८ नांधकालेन वा कश्चिन्न च देवा
लयादिषु नैक वस्त्रैस्तु भेजी तं निशास्त्रं प्रांभुके रपि ४० देवालयेन पागा रजतभूभो
जले तथा एते स्थानेन भेजीयाद्वा स्त्रहा भवेत् ४१ वृक्षारोहे गालोहेन विद्युज्वाला
विषादिभिः दंतिभिर्नखिभिर्वापि मृज्ज शोचन्निभिदिने ४२ दंतधावनं तावून्
स्त्रिंश्वस्नानमभोजनं रत्योषधिपरान्नं च श्राद्धकृतं संप्रवर्जयेत् ४३ आपत्काले
गन्तव्यं धीमान् सोऽनाशोचनं चितयेत् व्याधितो जीवसं देहे सा मर्थाधर्ममाचरेत् ४४
खट्वासनसमायुक्ते जलं पिबतियोद्धिज मद्यपानसमेतो ये मंत्रं गोमांसभक्षणा
४५ उर्द्धमुखे यन्त्रितकं यन्त्रितकं दक्षिणमुखे आदर्शयन्त्रितकं तन्त्रितकं निष्क
लं भवेत् ४६ द्यौकशौ दक्षिणो हस्ते त्रयो वामे तथासने प्रथमं त्रितकं कुर्यात्

25

20

15

सं. सु.
१०

श्राकर्मसमारभेत ॥ ४२ ॥ ईश्वरदंष्ट्रपयोमूलं जलं च फलमौषधं ॥ एतदुक्ताचकर्त्तव्या
स्नानदानोदवक्रिया ॥ ४८ ॥ विनोदकेन यत्पुष्पं यत्पुष्पं सवरां विना ॥ तत्पुष्पं फलवद्वा
द्यं पाकदोषो न विद्यते ॥ ४९ ॥ अन्नं मय्यनुसंयोगात्पिष्टं लवणं मेव च ॥ जलेन नृणामयं सं
योगा फलं त्रिपयोगात् ॥ ५० ॥ प्राकृष्टिरशयने विद्यमानं निर्मायुश्च दक्षिणो पश्चि
प्रवलाचिताहानि मृत्युस्तथोत्तरे ॥ ५१ ॥ दृष्टि मूलं क्षियेत्पादौ वस्त्रं हस्तौ पितृजलं ॥ शा
स्त्रं हस्तं वदेत्पादौ मृतं हस्तं समाचरेत् ॥ ५२ ॥ एकाक्षरं प्रदातारं योगं हस्तौ चामिनेद
ति ॥ स्नानयोनिशान्तं गच्छाच्छां डाले हि सजायते ॥ ५३ ॥ स्त्रिभेदात्रेण्डेऽस्ये सर्पिशक
पुमोदके ॥ गोदोहने चर्मपुटेन दोषो मत्तुरद्विज ॥ ५४ ॥ यतिभ्यः कांचनं दद्यात्तौ वृत्तं व
स्त्रचारिणो ॥ चौरैर्भौषभये दत्त्वा सदा तानरकवनेन ॥ ५५ ॥ गोस्त्रनीतालविजयाद्यपि

रामः
१०

10

5

नत्तात्र संभवं ॥ मधुपुष्पो विज्ञानियात्पुष्पं मिष्टं वदुस्मृतं ॥ ५६ ॥ दशस्नानसमं च क्रीदश
चक्रीयमोक्षज ॥ दशध्वजसमावेशपादशवेशपासमोचपः ॥ ५७ ॥ पत्रं पूष्पं फलं तोयं म
त्रादीनोषधं च येन ॥ ईश्वरेणापि तं भुक्ते तुल्यं गोमासभक्षणां ॥ ५८ ॥ गोकर्णकृतह
स्तेनमाधमात्रं जले पितेन ॥ तज्जलादधिकं प्राश्य सुरापानसमं भवेत् ॥ ५९ ॥ कशोवारिवि
नायेन घंधकरेणुवदितं ॥ नददाति फलं सम्यक्त्वावंध्यावधूरिव ॥ ६० ॥ सूतकेन
तके चैव ग्रहणं च दसूर्ययोः ॥ छाया कुंजरकस्यात्र भुक्त्वा चोदयराचरेत् ॥ ६१ ॥ अ
भंगादिविवाहेषु यत्तेषु वरणीकृतं ॥ आमंत्रणोत्थाविप्रसूतकं न वीक्षीयते ॥ ६२ ॥
लोष्टं काष्ठं तृणां पणोदधि क्षीरं घृतं तथा ॥ ओषधं तैलमजिनं भुक्त्वा च न चित्तं यश
॥ ६३ ॥ आशोचीनां मठाकुलं स्वयं प्रणयेत् च मृत्युज ॥ सूतकेन तके चैव सर्ववर्गो स्वयं वि

0

5

10

15

20

25

30

3

॥ सं. सु. ॥
॥ ११ ॥

वि. ६४ ॥ व्यासः ॥ गंगायां च विशाला भुविरजा मुतथैव च ॥ मुंडने चोपवासं च वर्जयेच्च
सदा बुधः ॥ ६५ ॥ गंगायां भास्करे क्षेत्रे माता पित्रोर्गुरुर्मते ॥ आधाने सोमपाने च मुंड
ने सप्तमुस्यते ॥ ६६ ॥ सितासितजले स्नानमुंडने चैव मुच्यते ॥ अन्यच्च कारुणा देवनरो
भवति पातकी ॥ ६७ ॥ गंगायां च जले मोक्षे वाराणास्यो जले स्थले ॥ जले स्थले चातीक्ष्णे
गंगासागरसंगमे ॥ ६८ ॥ सोचाचमनशेषं च निर्मात्या चोपवर्षणां वस्तुस्यागमथाप
तेशरणं च तथा रतिः ॥ ६९ ॥ अन्यतीर्थरतिवैवचायतीर्थप्रसंगेन ॥ गात्रं समार्जनेन की
डा प्रतिगृह्णमरोचकं ॥ ७० ॥ गंगातीर्थजले प्राप्य त्रयोदशविवर्जयेत् ॥ दिवा विभीतक
छाया रात्रौ चाश्वत्थकस्य च ॥ ७१ ॥ उभयोः स्वप्नान् रक्षाया हन्ति पुराणपुराकृतं ॥ लवणो न
समाच्छिरमत्सेनोच्छिष्टभोजनं ॥ ७२ ॥ तोयं रजकतीर्थेषु मृतान् त्रसुर्यसमं शतभिषा

॥ रामः ॥
॥ ११ ॥

यो नृजानारीस्नानं च कुरुते यदि ॥ सप्तजन्मभवेद्दद्यादेव वं च विशेषतः ॥ ७३ ॥ अन्यच्च रो
हिणी गुरुपुनर्वसुत्रेया विभक्तिनववसुभूषणां सानुयोषितं वलं वने पतिस्नानमाचर
ति वारुणोपिया ॥ ७४ ॥ संव्याहीने भुवि निर्ममनं ह सर्वकर्मसु ॥ ईहजन्मनि भूतं तं मु
तस्नानो भिजायते ॥ ७५ ॥ एकादश्यामर्कदिने संत्रागतिश्च यदा भवेत् ॥ उपोष्य रज
नीमेषां ब्रह्मरूपां व्यपोहति ॥ ७६ ॥ जेमिति ॥ तनिति तोषवासश्च निषेधाय मुदा हतः ॥
पारणां चोपवासं च न कुर्यात्सुत्रवान् गृही ॥ ७७ ॥ रोहिणी सदितं चैव विद्वहि समुपो
षितः ॥ वियोगो पारणां च कर्मनयो ब्रह्मवादिनः ॥ ७८ ॥ यदिया मद्यया दवी कतिथि
भाते च पारणां ॥ यदिया मद्यया दूर्ध्वपाने रेवहि पारणां ॥ ७९ ॥ आभाकासितपक्षे न
मेत्रश्च वारिवति ॥ संगमे न हि भोक्तव्यं द्वादश्यां द्वादशीं हरे ॥ तिथ्याक्षयाय दाह

25

20

15

10

5

0

5

10

15

20

25

30

3

पृथक् ३

॥ सं. सु. ॥
॥ १२ ॥

दोनक्षत्रांतमवाप्यच अर्द्धरात्रेथवाकुर्यात्पासांतपरेरुति ॥ ८१ ॥ व्यासः सत्ये पुनर्वसुते
यात्रेतायां मैत्रमेवच ॥ द्वापरेरेवतीतेयाकलौश्रवणासुच्यते ॥ ८२ ॥ चितामेकासमाह
ह्यमृयतेयदिदंपति ॥ पाकमेकत्रकर्वीतिपिंडं दद्यात् पृथक् ॥ ८३ ॥ चतुर्विंशतिविंश
तषोऽशद्वादशस्तथा ॥ दशैकादशकश्चाष्टौकुलमेकोत्तरंशते ॥ ८४ ॥ पितामाता
चभार्यादुहिताभगिनिस्तथा ॥ पितृष्वसामातृभगिनीसप्तगोत्राप्रकीर्तिता ॥ ८५ ॥
भद्रायां द्वेनकर्त्तव्यश्रावणी ॥ फाल्गुनीतथा ॥ श्रावणिनृपहंतिस्पातृशामंदरुतिफा
ल्गुनी ॥ ८६ ॥ शालग्रामशिलायेषुयश्राद्धं कुरुतेनरः ॥ पितरस्तस्यतिष्ठन्ति तृप्ताः कल्प
संतंक्षिति ॥ ८७ ॥ श्रावस्थितेनतोयेनयः स्नायितिकेशवं ॥ विंशमात्रेणाद्वादशपाकुला
नांतारयशतं ॥ ८८ ॥ शिवाचशिवदुर्गाचदुर्गाचेवहुताशनि ॥ नागपूजावदृष्ट्या

रामः
॥ १२ ॥

म २

रा

कर्त्तव्यापृथमेहनि ॥ ८९ ॥ एकादशपाष्टमीषष्ठीभुक्ताचेववतुदर्शी ॥ एताः पश्यताः का
र्याः परावर्तेगासंयुताः ॥ ९० ॥ वाराहद्वादतथाषष्टिमुनिद्वादतथाष्टमी ॥ दशम्येकादशी
द्वादहंतिपुराणपुराकृतं ॥ ९१ ॥ वद्याएकंरवौसप्ततिसोदशाङ्गुरोश्वरे ॥ विष्णोचत्वा
रिदेयानिशिवस्याद्धप्रदक्षिणां ॥ ९२ ॥ भानोभोमैत्रयोदशपानंदाभृगुमयासुच पि
डंनैमृदास्नानंनकुर्यान्निलतपेगां ॥ ९३ ॥ तटेष्मनिपटेवस्वरोमकुपेपुयेतिला ॥ तैति
लाः कृमिसंभृतास्तंदुलरुधिरपमे ॥ ९४ ॥ शयनोचादृपादेनभुक्तेदिवभोजनं ॥
नोत्तरीयमधकुर्यादितिवासेदिवातथा ॥ ९५ ॥ स्वयंसंयुधितामाताआत्मघृष्टचवं
दनं ॥ श्राद्धतोमाघसूर्यस्तशक्रस्यापिश्रियहरेत् ॥ ९६ ॥ वालागुशतभागेनतुलसी
काष्ठचदनं ॥ योददातिहरेर्मूर्धिकुलकोटिसमुद्धरेत् ॥ ९७ ॥ तुलसीकाष्ठसंभृतामानां

पा ४

25

20

15

॥ सं. सु. ॥
॥ १३ ॥

यो धारयेद्विजः भुविर्वाप्यभुविर्वापी ब्रह्मभूयान्नशंसयः ॥ ८८ ॥ दक्षस्य दुहिता वैर्विव
 भूतूपा महातपाः ॥ तस्याः पुत्रा समभवाता विन्ये देवास्तु यो दशः ॥ ८९ ॥ इष्टिश्चादिकृत्
 र्दक्षो वसुसं च नादिके ॥ पुरुरवा माई वश्व पार्वरो च उदाहृताः ॥ ९० ॥ कालकाष्टा च
 नवान्निका मे वै लोचनस्तथा ॥ त्रैमित्रिकः भुवि वृत्रो चैकालेक सपिंडके ॥ ९१ ॥ गणान्न
 गणिता कात्रे च याचाने वहुयाचकं ॥ नारि प्रथमं गर्भात्रं भुक्ता चाद्रायणा चरेत् ॥ ९२ ॥
 यस्य वृत्रिश्च वौर्ये गणो भूमिस्वर्गाहारकः ॥ स गोत्रं मते यस्तु स नरो गणाढ्यते ॥ ९३ ॥
 मृते भर्तुरिया नारि गुप्तं च कुरुते रतिः ॥ गर्भानुश्रौ वये शाचसानारि गणिता स्मृताः ॥ ९४ ॥
 वाता वेदानुसंस्पृष्टा गृणिणी मुनिपंचकं ॥ स शत्यापंचपंचासं षडपंचासातु वेदि
 का ॥ ९५ ॥ स्पर्शानुसुतनाशाय धनाशानुगृहिणी ॥ इत्येतानि च फलधर्मे वैधेनु नरकवृत्ते

॥ रामः ॥
॥ १३ ॥

10

5

व ॥ ८ ॥ सर्वे लवोक्षोर्द्धिकारी धनचेतनो प्रवः ॥ पश्चिमे धनं नाशाय मृग्यो दक्षिणो ज्ञवः ॥
 १ ॥ ऐशायां देव नित्यमायेयां च माह्वनमं ॥ पारस्करं तु नैऋत्या वायव्यो गोष्ठं मंदिरं ॥
 ८ ॥ मानं हति गुरोश्चौरं भुक्ते भुक्ते वौधने ॥ आपुरंगार के हंति सर्वं हंति शने श्वरे ॥ सो
 म आयुर्वृद्धि करो वृष्टे वृष्टधनप्रदः ॥ स नक्तथिते मुनीश्चेष्टे जगता सुखं हतवः ॥ १० ॥ षष्ठी
 पुते लपलमष्टमी पुशोरं क्रिया चैव चतुर्दशी ॥ स्त्री सेवनं नष्ट कला सुपुंसामा युक्ष
 यार्थं मुनयो वदेति ॥ ११ ॥ मद्यं भक्ष्यं चैव वृत्रयं वचनं हयं ॥ अन्नपाणिगकूस्तद
 पुराणीष्टादशे वहि ॥ १२ ॥ गोमुत्रं गोमयेशीरं दक्षिं सर्पिकुसोदकं ॥ निर्दिष्टं पंचगव्यं तु प
 वित्रं कायशोधनं ॥ १३ ॥ मूत्रं नीलवर्णायाः कृष्णा गोमयमुच्यते ॥ पयश्च यश्चैवर्णा
 या कृष्णा गोमयमुच्यते ॥ १४ ॥ कपिलाया घृते या घृतं महापातकनाशनं ॥ अलाभे स

0

5

10

15

20

25

30

3

1198 11

॥ रायः ॥

१४

३

कंमधुपुष्पचनकुर्यान्नामभाजने॥२४॥ पिंडदाने तथा दोहे पाके च परिवेषणे॥ यतिभो
जनकाले च ताश्रयां च दुष्पति॥२५॥ न वेदशास्त्रं प्रति बोधयंति स्वाह स्ववा स्वस्ति विव
र्जितानि॥ न विप्रपादोदककर्दमानि श्मशानतुल्यानि गृहाणि तस्य॥२६॥ विज्जंति म
लसहस्राणि हन्ति मलसतानि च॥ साम्बसरकृते पापं षट्जतोक्तविमुच्यते॥२७॥
एकैकमंजलिं देवा द्वाद्वौ च समनकादयः॥ ग्रहंति पितरस्त्रीस्त्रीं स्त्रियश्चैकैकमंजलिं
२८॥ मंदारं शिषरं हृष्टं हृष्टं वामधुस्तदनं॥ कामधेनुमुखं हृष्टं पुनर्जन्म न विद्यते॥२९॥
विश्वदग्-योर्वध्यं मेयगेनामपर्वतः॥ तस्या रोहगाभात्रे गानं रोना रायराणो भवेत्॥३०॥
उदिते च यदा सूर्यर्दतकाष्टं करोति यः॥ स विना भक्षितस्तेन सद्यो मोगो स भक्षरा
३१॥ जीवितस्य पितुर्वस्य सन्मृते भूय भोजने॥ गयायां पिंडदाने न त्रिभिः पुत्रस्य पुत्रता
प्रतिपदं शंखचक्रचक्रं विरासेर तथा च पर्वाणि श्राद्धेन कुर्यादंतवावनं

25

॥ सं सु ॥
॥ १५ ॥

20

३२ शमीपत्रप्रमाणो न पिंडं दद्यात्तया शिरे उद्धरेत्सप्तगोत्राणि कुलमेकोत्तरं शतं ॥ ३३ शि
कापतनजं भाभं त्रीणि दद्यात्तु गतिं धनि गुरो रपि च कर्त्तव्या अकृत्वा तु लोहा भवेत् ॥ ३४ चंद
ने तिलकं सत्यं मिथ्यं च तिलकं जले न हि सत्यं विनाशाय सत्यं हि फलदायकं ॥ ३५ आदि
मचंद्रावनि लो न तश्च शोभ मि रापो हृदयं मनश्च अहश्च रात्रिश्च उभे च संक्षेपं मे स्य नाति
नरस्य वृत्ति ॥ ३६ ॥ तमयि सर्वं देवानो दहत्येव हि पावकः स दोषो दहनं तस्य निर्दोषा सत
लं भवेत् ॥ ३७ ॥ अमुक्त्वा यदि वा भुक्त्वा रात्रौ वा यदि वा दिवा न काल नियमकश्चित् तं गंगा
प्राप्य मूरि दत्तं ॥ ३८ ॥ नाक्षत्रैः पूजयेद्दिस्मृ न कृत्वा गुरो र्भरं हर्वा याना चैर्यं देवी न के
तक्या महेश्वरं ॥ ३९ ॥ गृहे लिंगं दयं नार्च्यं गुरो र्शत्रय मेव च शक्तिं त्रयं तथा शस्त्रं मत्स्या
दि दशकाकिनं ॥ ४० ॥ देवक्रे दारका या सुशाले या मशिला दयं विषमो हिन पूज्यः

जा ४

॥ रामः ॥
॥ १५ ॥

15

10

धारा

खो २

5

स्यालथा सूर्य दयं बुधैः ॥ ४१ ॥ पूजने विघ्नमाप्नोति तस्मादेतन्न पूजयेत् शलग्रामत्रयं नैव त
देवत भते फलम् ॥ ४२ ॥ यं सुपतितं शक्रतैले विदुर्विशर्पति एवं मूर्ति कृत दानं शस्ये प्रा
प्य प्ररोहति ॥ ४३ ॥ दंतिनः पंचलक्षाणि दशलक्षाणि वाजिनः शिवः कोटि सहस्राणि भू
मिदानं च दोगले ॥ ४४ ॥ शो भजस्य नैव सुगता भवथ वाहिनी भूमिदानं पुराप्य सफलं स्व
र्गे पुरंदरं ॥ ४५ ॥ एकादशपादि गृह्णीयाद्विज पंचदिनात्मकं व्रती स्वात्मा विधनितां म
ध्या कृत्वा तथा पुनः ॥ ४६ ॥ मृद्धो मेय कुशैः स्वानं देवादिनां चतुर्थरां पूजा विधिवि शेष
श्च दिने षेव च यं नुस ॥ ४७ ॥ प्रथमे दिवसे यमैः हरः पादौ प्र पूजयेत् द्वितीये विल्वय
त्रैस्तृतीये तु लशी पत्रैः नाभिं च चतुर्थे जाति पुष्पादिभि
ः स्कंधौ मालती कशमेश्वर ॥ ४८ ॥ एकादशपामथाभ्यर्च्य मेव नो मये पिबेत् छाद

0

5

10

15

20

25

30

3

25

20

15

॥ सं. सु. ॥

॥ १६ ॥

स्थां च गवां मूत्रयोदशं पयःपिवेत् ॥ ५० ॥ चतुर्दशं घृतं प्रास्य पूर्या यो न तथा दधिः पेंवस
 पिदिनेष्टेयं विधिवत्स्नानं पूजना ॥ ५१ ॥ सत्पुत्रतायाश्च वयोगेयाय महात्मने ॥ भीष्मयनं
 ददाभ्यर्च्य मातृमव्रत्सचारिणो ॥ ५२ ॥ वसुनामवताराय शतनोरात्मजाय च ॥ अनपत्याय भी
 ष्माय सोमवंशोऽवाय च ॥ ५३ ॥ वेयाघ्रपादगोत्राय सां कृति प्रवराय च ॥ अनपत्याय भी
 ष्माय तस्मै दद्यात्कलाजलीन् ॥ ५४ ॥ धातृपूजा ॥ विष्णोर्निष्ठीवनाज्जाता विश्वानृ प्रकि
 र्तिता ॥ भवेत्त्रोष्ट्रपदे मासि जयंति नाम संस्मृतो ॥ ५५ ॥ रोहिणी सहिता कल्पे मासि भा
 ऽपदे भवेत् ॥ अर्द्धरात्रादधश्चोर्द्धकृत्यापि यदा भवेत् ॥ ५६ ॥ माहापरापतमः काली
 जयंत्याषोहिसंस्मृतः ॥ तदुषोषितायेनापि श्रीयायुक्ता भवेत्सदा ॥ ५७ ॥ कलाप्येका
 दशी यत्र परतो द्वादशी भवेत् ॥ तत्रैकं नृशतं पुराणं त्रयोदश्या च पारणो ॥ ५८ ॥ गजा

॥ रामः ॥

॥ १६ ॥

10

5

श्वोच नृलाख्या च षष्ठी शय्या जथैव च ॥ अत्र मेत शतं गावो दानं मेतस्य किर्तिता ॥ ५९ ॥ मितिब्रह्म
 वैवर्ते ॥ तिर्थयात्रातमो होमं स्नानं सस्मरणं राणां ॥ भोजनं शयनं वापि न कुर्यात्तिलकं विना
 ६० ॥ ब्राह्मणोऽनुयातः सह गच्छन् देवता ॥ पितरः सह गच्छन्ति मुनयः सनकादयः ॥ ६१ ॥
 करानीते पठानीते स्वयं मेव हि पूजने ॥ परं दुपत्र संयुक्ते पूजने निःफलं भवेत् ॥ ६२ ॥ एक
 पत्रेणादर्भं गाग्रं थियुक्ते न वा पुनः ॥ आय मेयोद्धि जो मोहाद्यथोद्धि हृतथैव च ॥ ६३ ॥
 वामहस्तं धितो दर्भादक्षिणो नोदकं पिवेत् ॥ सुरापानं संमतो यं मनुराह प्रजापति ॥ ६४ ॥
 शिवभास्करमग्निचक्रेशं वैकोशिकी मपि ॥ मनमास्यशं संजातिबुधलोकमहामति ॥
 ६५ ॥ स्नानं हिलो नरः पापं स्नानं हि मुनिः ॥ सुदा स्नाता शीनरकं गात्राभूकरो जायते
 भूव ॥ ६६ ॥ कृष्णात्रीतं विजामंत्रं ब्राह्मणं हविरथयः ॥ अजतयामान्ये तानि नियोसा

0

5

10

15

20

25

30

3

॥ सं. सु. ॥
॥ ९७ ॥

निः पुनः पुनः ॥ ६७ ॥ एष संसारकूपश्च जलदुःखमनेकसः ॥ तत्र मय्यात्समुद्धर्तुं धर्मो रज्जु
समो मतः ॥ ६८ ॥ धर्माद्युचैकलेजमशरीरोगवर्जितः ॥ विवेकविनयो योगाधर्मादेव भवं
तिव ॥ ६९ ॥ धर्मराहस्यते व्याधिर्धर्मराहस्यते ग्रहः ॥ धर्मराहस्यते शत्रुर्यतो धर्मस्ततो जय
७० ॥ प्रातस्तानेपितुः श्राद्धग्रहोत्सवसूर्ययोः ॥ सुरालेपसमेतेलेमुपोष्ये पाररोदिने ७१
अस्नातासिमले भुक्ते अन्नपी मृपशोणितं ॥ अह्नाचंक्रमिभुक्ते अदत्ताविषमश्रुते ॥
७२ ॥ अस्थ्यासंकेवलं भुक्ते यः पचत्यात्मकारणात् ॥ कशाकाशायवा दुर्वा मुंजवैणां च
वत्त्वजा ७३ ॥ सुवर्णरजतनाम्रदशदर्भाः प्रकीर्त्तिता ७४ ॥ पथिदर्भाश्चितादर्भा पुष्क
रिणो यज्ञभूमिषु ॥ स्तरणासनपिंडेषुषड्कशाश्च परित्यजेत् ७५ ॥ मोनेन भुज्यते वि
प्राः सयमेन दृढवृताः ॥ एकविंशतिगोत्राणि तारयेन्नरकणीवान् ७६ ॥ जपे होमे च

॥ रामः ॥
॥ ९७ ॥

संध्यायां क्षये मूत्रपुरिषयोः ॥ भिक्षाटने भोजने च स प्रक्षेतेषु मौनवान् ७७ ॥ नखकंठकस्तै
श्च मृत्तिकाभितथा क्रुवे ॥ अकेवाले खने भूमौ शक्रस्यापि हरेच्छियं ७८ ॥ आडाशने वि
श्रित्यो व्यजनोपवेशी पूरो घटक्षिपति यः करमं वृत्रेषु ॥ भाडे विलोकयति चंद्रमसे च
तुर्थ्या वाच्यतमेति यदि शक्रसमो नरः स्यात् ७९ ॥ नित्येच्छेददृष्टानो भुवि नखलिखि
तपादयोः पादशौचं दंतानामल्पशौचं वशनमलिनतारुक्षता मुर्द्धनानां ॥ देहानां सं
यमो तो परगृहशयनग्रासहासादिरेकः स्वंगे पिठे च वा शहरति धनपते केशवस्यापि
लक्ष्मी ८० ॥ वरं प्राणापरित्यागो शिरसो वापि कर्त्तनं ॥ न त्वं संपूज्य भूमीत केशवं कौशिकी
शिव ८१ ॥ देवतासु गुरो गोपराजा सुव्रात्मगोषु च ॥ नियंतव्या सदा क्रोधाधोवालवृक्षानरेषु च
८२ ॥ अत्यासत्रे विनाशाय ह्यपि हरे च निष्कला ॥ सेव्यतामध्यभाविन राजवहिरुहस्त्रियः

सं.सु.
१८

८२॥ इत्यादिपंचतंत्रात्रैलवगांध्यंतनेदधिः अपक्वलोहपक्ववानैतदेयाकदाचन॥ ८२॥
गंगाप्रवाहमारभ्यावद्वृत्तचतुष्टयं॥ तत्रनारायणास्वामीनान्यस्वामिकदाचन॥ ८४॥
तत्रदत्तेतुतंजप्रेकोटिकोटिगुणाभवेत्॥ तत्रनप्रतिष्ठायात्प्राणैकंठगतेरपि॥
विक्रियैतायांनृगंगायां विक्रितस्पतनादं॥ जनादनेतेविक्रीतेविक्रितेभुवनत्रयं॥
कुरुक्षेत्रसंमागंगायात्रकुत्रावगाहिता॥ तस्माद्दशगुणाप्रोक्तायत्रविधेनसंयुता॥
८७॥ तस्माद्दशगुणाप्रोक्तागंगायमुनसंगमे॥ सहस्रगुणितासापिभवेत्पश्चिमवा-
हिनी॥ ८८॥ दर्शनादेवसाराजन्तुलहस्यापहारिणी॥ पश्चिमाभिमुखीगंगाकालि-
यासहसंगता॥ हन्ति कल्पकृतं पापं सामाघेनपडुलभा॥ ८९॥ काश्पादिदृष्ट्वा यदि
सतिलोकेतासाहिमध्यमथुरेवधया॥ याजन्ममोन्नीव्रतमृसुदाहैरणांचनुर्धवि

सं.सु.
१८

दधानीमुक्तिं॥ ९०॥ गंगातीरसमुद्रतोमृदंमृद्विभर्त्तियः॥ विभर्त्तिरूपसोर्कस्पतमो-
नाशायकेवलं॥ ९१॥ शिवः॥ अमेध्यममनिर्मोत्यपत्रपुष्पंजलोफलं॥ चरणादकसे-
सर्गासर्वयातिपवित्रतां॥ ९२॥ ब्राह्मणोष्ठचयेभूराः॥ त्रिषुजातिजलेषुच॥ वृक्षादिव-
फलेपक्वघृष्टेफलेजिते॥ ९३॥ तत्कालस्वक्रमुदिश्यासिरकंजतिकस्यचिन्॥ का-
लस्यफलमेतावद्विपरितार्थदर्शने॥ ९४॥ आशनस्थसुयोदद्यापंक्तिमध्यउपस्य-
शेत्॥ सर्वेषामपियत्पापेनगस्तातिनराधमः॥ ९५॥ अस्मान्तियोभृत्यजनस्पताता-
मिष्टात्रमेकोरसगृध्रुबुद्धिः॥ दनेकदाक्षेरपिवीक्ष्यमानोव्यक्रंहिहालाहलमेवभु-
क्ते॥ ९६॥ अर्प्यकपंत्तपानामाश्रीयाद्वाधवे॥ स्वजनैरपि॥ कोहितानातिकिकंस्पष्ट-
छत्रपातकमहत्॥ ९७॥ उदकचतुरांभक्तद्वारंपथ्यास्तथैवच॥ सभिरंतरितंक्र-

25

सं.सु.

१८

अ

त्वापंक्तिदोषो न विद्यते ॥ ८८ ॥ एकं पंक्तौ स्थिता विप्रा उन्नमध्वममद्यमां भस्मना कृतमर्या
दाः पंक्तिदोषो न विद्यते ॥ ८९ ॥ एकं पंक्त्युपविष्टानां पापानां सहभोजने यद्येकोपि त्यजेत्
त्रं शेषमन्नं न भोजयेत् ॥ ९० ॥ भुजानेषु च विप्रेषु यस्तमो हात्यारित्यजेत् भोजने विप्रकर्ता
सौ ब्रह्मघाति तथोक्ते ॥ ९१ ॥ तिलकल्कं जलं क्षीरं दधिक्षीरं घृतानि च न त्यजेद्दृष्ट्वा
निशक्ते कंच कदाचन ॥ ९२ ॥ वरुणां प्रेक्षमानां रोगानेकस्मिन् बहवस्तथा भूयालये वहि
र्गैर्ह देवांगारे तथैव च ॥ ९३ ॥ पितो पत्यते तोयं भोजने मुखनिःसृतं अभक्ष्यं न इवेद
न्नं भुक्ता चाश्राय न चरेत् ॥ ९४ ॥ अश्वीयां तन्मना भूत्वा पूर्वमुपभुजं सदा लवणान्ने तथा
मध्ये कदुत्तिक्ता दिकं तथा ॥ ९५ ॥ हस्तं प्रक्षाल्य गंडुयं यः पिवति विचक्षणा देवाश्चैव
पितृश्चापि आत्मनश्चैव घातयेत् ॥ ९६ ॥ क्षत्रियश्चैव वृद्धस्तथा वैश्यभूद्रोथवापुनः यः पि

॥ रामः ॥

॥ १८ ॥

15

10

5

वेत्कपिले क्षीरं न तोतो यस्तपराणभाक् ॥ ९७ ॥ अ प्रज्ञानां नारीणां नाश्रीयां ज्ञातुं न शक्नुते ॥
माहाद्वयदिभुंजीत स पूय नरकं व्रजेत् ॥ ९८ ॥ अ वलिं प्रस्य मूर्धस्य दुःकृतं स्पृशेत् ॥ स्व
सुतान् च चयाभुक्ते समुक्ते पृथिवीमले ॥ ९९ ॥ चतुर्दशपृष्ठी अमावास्या च पूर्णिमा
पूर्वाणोपतानि रात्रौ नृविसेक्रातिरेव च ॥ १०० ॥ द्वे भार्या पृथि क्षेत्रो वामे यकेन कृता क
विः लब्धत्वं चैव साक्षित्वे पंचानर्थं स्वयं कृता ॥ १०१ ॥ शयने संस्थिता वामा कामकलि
रज्ञायदा सर्वेषु धर्मकार्येषु पञ्चीतिष्ठति दक्षिणे ॥ १०२ ॥ यस्य हस्ते च पादे च मंनश्चै
व सुसंयमे विद्यातपश्च कीर्तिश्च सति र्थफलमभूते ॥ १०३ ॥ मृत्त्रिकानां सहस्रं नु
दकानां शतेन च न भुङ्क्षति दुराधारे भावो पततं चेतनः ॥ १०४ ॥ न क्लेशविष्यान्न मनोद
ने च फलं तिलाक्षीरयथा पुजाल यत्पच गव्यं यद्विवायुः प्रसक्तं मंत्रोत्तरमुत्त

0

5

10

15

20

25

30

3

25

20

15

10

5

0

5

10

15

20

25

30

3

॥ सं. सु. ॥
॥ २० ॥

रेव ॥ १५ ॥ आत्मनो द्विगुणीकृत्यायावद्वतिनासः ॥ तत्र क्लेन क्लमिप्याहर्न क्लेनिभिर्भोजनं ॥
१६ ॥ सर्ववेद्यो नयं तीनो प्रसर्वद्या प्रयत्नतः ॥ गर्भधारणा पोषभो जनमाता गरियसी ॥
तिलधेनुगतो वक्षी प्रेता नमस्त्रिनेमिणि ॥ सुरभिः सजमाना च घोराः सप्तप्रतिग्रहा ॥ १८ ॥
नैकश्राद्धं धनं कुर्यान्नेकाहेतुर्पराद्धये ॥ नैकवस्त्राभोक्त्यनैकः पथानसाव्रजेत ॥ १९ ॥
१८ ॥ दृष्ट्या नूत्नोदकं स्नानं दृष्ट्या ज्ञाप्यमवैदिकं ॥ दृष्ट्या नूत्नोत्रिघोदानं दृष्ट्या भोक्तृमसाक्षि
कं ॥ २० ॥ शोचं नृद्विविधं प्रोक्तं वाह्यमभ्यंतरे तथा ॥ अशोचान्नुपरं वासं वाह्यादभ्यंतरे वरं ॥ २१ ॥
पार्थिवे भिवालिगेतुयावंतः परमानवः ॥ तावैष सहस्राणि रुद्रलोके महीयते ॥ २२ ॥ गंगाप्रया
गं कुरुनैमिषं पुष्कराणि त्रिर्धानिया निधिविशंतु हरः ॥ प्रसादात् तिष्ठतानि करपत्रपुटे
महीये प्रक्षालनाय दूतस्य निशामलस्य ॥ २३ ॥ परोधागगा केमवी वैश्वश्चापि चतुर्थकः

व१

द३

॥ रामः ॥
॥ २० ॥

एते राजा सदा प्रेष्या कृच्छ्रापितथास्त्रियः ॥ २४ ॥ असिते मांससो स्नाने पयः स्नाने तस्यास्त्रियः
एतद्वै मानयाः पण्यास्त्रिधामत्येकभोजनं ॥ २५ ॥ आकाशः सुचयः सर्वं वर्जयित्वा सुधाक
रं ॥ मातृरश्चैव दर्वी च वायुश्चैव सदा भुवि ॥ २६ ॥ संव्याहीने तत्र भूषे विप्रवेदवि वर्जिते ॥ दी
यमानं रुद्रं सत्रं किमयाऽकृतकृतं ॥ २७ ॥ अंतरिक्षं समं दृष्ट्वा शंखचक्रां किं जेद्विजम् ॥ नय
स्त्रियं वृषः कीडां दृष्ट्वा चक्षुर्न मीलयेत् ॥ २८ ॥ अश्वच्छेदमही हतौ गवां वा वीजहारकः ॥ ष
ष्टिवर्षं सहस्राणि विषायां जायते कृमि ॥ २९ ॥ स्वदत्तो परदत्तो वा यो हेतुः त्रिवर्षं वरम् ॥ स
विषायां कृमीभूत्वा पितृभिः सह पच्यते ॥ ३० ॥ नेष्टा स्वेष्टसमादधीयति द्विजवरस्य च ॥
विद्वेशादागता दायुः क्षीयते च परस्परपरम् ॥ ३१ ॥ आदनस्य प्रदानस्य कर्तव्यं स्पृशक
मराणां क्षिप्रमक्रियमाणाः स्य कालः पिवति ॥ ३२ ॥ चांडालो मांसभक्तश्चैव नावम

25

॥ सं. सु. ॥
॥ २१ ॥

20

न्यकदाचन यदाचमये नृणां त्वा रौ रवे नरकं वृजेत ॥ दीर्घसंगमनं हं रं डा च वरु
भा विणी ॥ मृदमक्षरसंयुक्तं हरतः परिवर्तयेत् ॥ ३४ ॥ पुरोधोगा को मंत्री वै श्वा पि
चनर्थकः ॥ ३५ ॥ व्याघ्रान् रुन्धाय निश्वसं श्रीयमिच्छता ॥ ३५ ॥ असं कष्टं गृहस्थास्पव
नं कष्टं हियोगिनो ॥ रं डनां मे डने कष्टं राजा कष्टं पलायनं ॥ ३६ ॥ कलानां माकरैर्नीलभि
कलानां च भारजः ॥ विद्यायां पसाचे वधनां जायते कलः ॥ ३७ ॥ गजो मत्तो द्विजो मूर्खा
वृषभः कामपिडितः ॥ अंतः पूरग तो राजा हरतः परिवर्तयेत् ॥ ३८ ॥ युते नरवैश्वं नृभिश्च
शोदद्यात्प्राणिनां छते ॥ दाता न फलमाप्नोति भोक्ता पापं वृजेत रामः ॥ ३९ ॥ प्रजापीडनसं
नापात्स हृदूतो हतासना ॥ रातः श्रीयं बलं प्राणा न दध्वि विनिवर्तते ॥ ४० ॥ यथा बीजा
दूरः सुक्ष्मं प्रयत्रांना भिवर्द्धितः ॥ फलप्रदा भवेत्कालतद्वत्सु रक्षितः ॥ ४१ ॥ निविधो

15

॥ रामः ॥
॥ २१ ॥

10

पियथासर्पः कटाक्षोपि भयंकरः ॥ तथा दुस्तरवानां तासनैः परिभूयते ॥ ४२ ॥ विनाय
ज्ञोपवीतेन तोयं पिवति यो द्विजः ॥ उपवासेन वै केन भुवि भवति नान्यथा ॥ ४३ ॥ द्यौर्हस्तो
युग्मतः कृत्वा पूरयेद्दृढकांजलिः ॥ धातुफलं समुद्यत्तं नमो जलं क्षिपेत् ॥ ४४ ॥ ना
राक्षे फेनहस्तेन कुर्वन्ति पितृजर्षणाः ॥ पितरस्तु प्रसयाति न प्रशंशति देवताः ॥ ४५ ॥ र
वौ भुक्ते त्रयोदश्यां शक्रांतौ निशि संध्ययोः ॥ पुत्रपौत्रकलत्राद्यो न कुर्यात्तिलतर्पणं
॥ ४६ ॥ यः करोति नरो ॥ ४७ ॥ लोमं निरीधनं हुतासने ॥ सो जीर्णो दुःखप्राप्नोति भवेत्तन्म
निजन्मनि ॥ ४८ ॥ करे कर्पटके चैव लोहतेनाम्रभाजने ॥ पत्रपृष्ठे च भूमौ च भुक्त्वा चांशु
गोचरेत् ॥ ४९ ॥ यातुवानः पिशाचश्च भ्रातुराश्वाथराक्षसः ॥ विलिभिर्दृष्टं तु श्वमंड
लेन विवर्तयेत् ॥ ५० ॥ ब्रह्मा विष्णुश्च रुद्रश्च पवनश्च तथैवराः ॥ अनादाय विसर्पे तत

5

0

5

10

15

20

25

30

3

25

20

15

॥ सं. सु. ॥

॥ २२ ॥

स्य

स्मात्कुर्वीतमंडलां ॥ ५० ॥ उत्तममन्ननवास्त्रीयासंचगासात्कथंचनः ॥ यदिखादस्ययोपीतामधो
 गोमांसभक्षणां ॥ ५१ ॥ हस्तेन जलमादाय करोत्यन्नं प्रदक्षिणां ॥ हिंसितं तस्यिशाचेभ्यो मनुराहप्रजा
 पतिः ॥ ५२ ॥ कटिभयस्त्रयोभुक्तेयोवहिर्जातुकस्थितः ॥ सहस्रं सत्कथंश्चैव वृथा तस्यैव भोजनं ॥
 ५३ ॥ स्यः स्याद्विभजते चैव यः सुदीर्घहमेधिनी ॥ वर्जितः पितृदेवेभ्योरौरव नरकं व्रजेत् ॥ ५४ ॥ मोने
 न भुंजते विप्राहं वदति मोहतः ॥ सुरापानमानं तोयमन्नं गोमांसभक्षणां ॥ ५५ ॥ वामपादे क
 रस्योभुक्ते दक्षिणागुरवे ॥ सुरापानान्नं तुल्यं शस्येव मनुरविविज ॥ ५६ ॥ पादपादेन वा
 क्रम्य भुक्तेयो विनिमोहितः ॥ शिरवेष्टितो भुक्ते वृथा तस्यैव भोजनं ॥ ५७ ॥ भस्मना भुध्यते
 कांश्चिन्नाममस्तेन भुध्यति ॥ रजसा भुध्यते नारी नदीवेगेन भुध्यति ॥ ५८ ॥ यदि गर्भो विपत्ति
 श्च भ्रावेद्वा हतास्त्रियः ॥ पावन्मासेन संप्राप्तिदिनतावदशौचिकं ॥ ५९ ॥ यत्नक्षत्रे गतं त

॥ रामः ॥

॥ २२ ॥

10

5

स्य प्रयाकपगतजले ॥ पूर्वसेकं त्यजेदानं स्नानं कं न विधीयते ॥ ६० ॥ चतुर्थे दशरात्रि स्या
 षड्रात्री स्यात्सप्तमे ॥ षष्ठे चैव त्रिरात्र स्यादहोरात्र सप्तमे ॥ ६१ ॥ अष्टमे दिन मित्याह
 नवमे प्रहरद्वयं ॥ दशमे स्नानमात्रं चरणे गोत्राश्च स्नानं ॥ ६२ ॥ स्नानं के मृतके
 चैव भवेद्यदिकथंचनः ॥ तस्यैकेनैव भुध्यंति जाते जाते मृते मृते ॥ ६३ ॥ पूतकांश्च तरे चैव
 भवेद्यदिकथंचनः ॥ प्रथमे चैव भुध्यंति कुर्द्धे च - पूर्वच ॥ ६४ ॥ यदि वर्षा द्वयाह नो भू
 भावेव - स्वातयेत् ॥ बाले वर्षे द्वयाहर्द्धे दद्यात्तीहि चित्ताग्निना ॥ ६५ ॥ अजातदंता मेवा
 लाये च गर्भादिनिःसृताः ॥ न तेषां मयि संस्कारो नाशौचं नोदकक्रिया ॥ ६६ ॥ आदंत
 जनान्मृशः आच्छादने सिकी स्मृता ॥ आवृता देस्त्रिरात्र स्यादशरात्रमतपरं ॥ ६७ ॥ स्न
 नं के स्नानं के चैव मृतके मृतके तथा ॥ लघुगुरुणा संमुखे न गुरुलघुना तथा ॥ ६८ ॥

0

5

10

15

20

25

30

3

25

20

15

॥ सं. सु. ॥

॥ २३ ॥

मृत्यतेदं पतिकाले चितामेकत्र संस्थिते ॥ पादमेकत्र कुर्वीत पिंडं दशाक्षरं कथं कथं ॥ ६६ ॥
 एति वृक्षवारिचविधवाचरत्नस्वला ॥ पुनर्भोजनतादूलं संशोगो मां समक्षरां ॥ ७० ॥
 अहं भूतो यथायदा शिवः भूताश्च नृपदा ॥ प्रभादा केशः भूतिर्यो भविष्यति कलौ युगे ॥ ७१ ॥
 अहमन्मिदं प्रोक्तं भूतो विक्रय उच्यते ॥ केशो यो निःशिवो वेदावास्त्राणां सुचतुष्पदा ॥ ७२ ॥
 वृक्षयो निःशिवो मध्ये प्रविशे शोको नमः ॥ वृक्षपादमवाप्नोति मुच्यते यो निःसंकटात् ॥ ७३ ॥
 सृजते मृतं केवे चे स क्रान्तेर विवासरे ॥ एकादशी वदा कार्या पक्षयो रूभयोरपि ॥ ७४ ॥
 प्रदोष व्यापिनी यावत्तद्दशी थ व्यापिनी मता ॥ सेव कार्या सदा पुंभिः कृष्णा शिवः च नृदशी ॥ ७५ ॥
 कुरु युक्ता च कर्त्तव्या निशीथ व्यापिनी यदि ॥ भवेत् पूर्व युता या सेवुं विगाया त्रयोदशी ॥ ७६ ॥
 गंधाभरणा वासा सिपुष्य माला नुलेपनं ॥ एकादश्या प्रोष्येति दंत धावन पूर्वकं

॥ रामः ॥

॥ २३ ॥

10

5

७७ गलव्रगोथ छत जेधुमो गहे च सृजते ॥ आरुहिकं कर्म कुर्वीत नरः किं विषं भाग्यवेत् ॥
 ७८ अथोकरा मर्घवा वाहने नावनेरपि ॥ पिंड्याने प्रकुर्वीत अत्रोत्सर्गेन कुत्रचित् ॥
 ७९ नाभे रूद्धं मधो वापि यादिस्या दुधिरश्रवः ॥ तत्प्रकर्म निःफलयात्रिकं त्रीचनरकं इजेत् ॥
 ८० देवं कर्म न कुर्वीत यादिस्या रके छतः ॥ पैत्रं कर्म न कुर्वीत छत मूर्द्धं मधोपि वा ॥
 माहति र्थं च संप्राप्नोचं दसूर्यं यत्तथा ॥ प्रेतश्राद्धं तथा चैव छनदोषो न विद्यते ॥
 श्रावणी दौर्गन्धमी दुर्गा चैव हुताशनी ॥ पूर्व विधेव कर्त्तव्या परविद्वान कुत्रचित् ॥
 संसर्गा दौर्गन्धमा चैव त्रय प्रथमे हनि ॥ तस्मात्संवत्सरा म्पादि चैत्रे मास प्रशस्यते ॥
 ८४ पत्न्यो जीवन्ति या नारी मृत्यते यत्सुगृहत् ॥ वृषोत्सर्गेन कुर्वीत यावत् जीवन्ति तत्पतिः ॥
 ८५ दंत धावनं तो वुलस्त्रे हस्त्रानमभोजनं ॥ रथोषधि परात्रं च श्राद्धं कृत्वा प्रवर्जयेत् ॥

0

5

10

15

20

25

30

3

25

॥ सं. सु. ॥
॥ २४ ॥

20

15

सहिजातिष्ठभिः पूर्वमास्यायः समुपम्यशेत संगृहेन प्रदेसि न्याघारापेचातदेतत्तरं
७ भेगृहानामिकाभ्यां तचक्षुः श्रोत्रे पुनम्यशेत कनिष्ठिकागृहनाभिरुदयं न तलेन
वे ॥ ८ ॥ सर्वाभिश्च शिरः श्रभावाहुवाग्रसम्यशेत यो द्वियो वास्वरागी गच्छेत्पापा
त्मा काममोहितः कुर्यान्निधातये स प्रसर्गधः कलि वर्धने ॥ ९ ॥ वास्वरागी गामिनो
विप्रश्नाद्वेद्यदिनियोजयेत् भस्मी भवति तद्वत्तन्धर्मकार्येषु सर्वदा ॥ १० ॥ यः स्वयं वेदि
नी नारी धर्षणात् कुरुते नरः दिने दिने तदा प्रोतिपापं वृत्तवदादिकं ॥ ११ ॥ विधावंश
नरोगच्छेद्विशेषा वास्वरागी वलान् पातयेत्स्वपित् सर्वात्सर्गस्थानपिसद्धिजः ॥ १२ ॥
वास्वरागी गामिनो यत्र विप्रसिद्धिंति नारदः स्नेहं नृत्यो मवेदेशस्य तत्तन्वापसेपुत
॥ १३ ॥ न विद्यया केवलया जषसचापि पात्रताः यस्य हृत्तभं भवेत्तदि पात्रं प्रकीर्तितं

॥ रामः ॥
॥ २४ ॥

10

5

तं ॥ २४ ॥ प्रायो नमत्रयः प्रोक्तं चितं निश्चयमुच्यते तपो निश्चयसंयुक्तं प्रायश्चित्तो मति
म्यजं ॥ २५ ॥ जन्मना जायते भूतः संस्कारैर्द्विजमुच्यते विद्यया समे द्विप्रो वृत्तः नाति
वास्वरा ॥ २६ ॥ यज्ञोपवीते यो वत्सः क्रोधात्त्रोदयति दुते स एव पतिनो ह्योप्यात्म
नश्च परम्पव ॥ २७ ॥ मायेनो पार्ति ते देयं पात्रे दानं प्रशस्यते पात्रभूताः क्रियानि
ष्टाः साधुवृत्तिहितेनरा ॥ २८ ॥ भार्याहीनक्रियानास्ति भार्याहीने कुतः प्रजा भार्या
हीने गृहं नास्ति भार्यापरिरागयत्ततः ॥ २९ ॥ सर्वश्वेनापि विप्रराकत्तव्योदारसंयुह
प्रवासत्तथवा कार्यस्तृतीयो नोपपद्यते ॥ ३० ॥ शीतकाले सुयो मर्त्यः पाडका
चद्विजमने दद्याद्वस्त्रांति तत्तलशयमनेव पश्यति ॥ १ ॥ यतोपवित्रयो दद्याद्वि
धिवद्वास्वराय वै ॥ स याति ब्रह्मसदनं पुनरावृत्तिवर्जितम् ॥ २ ॥ तां तुलं चैव यो

0

5

10

15

20

25

30

॥ सं. सु. ॥
॥ २५ ॥

दद्यात्तपुंगविधिवत्तरः गंधर्कलोकमाप्नोति सर्वभोगान्नोरमा ॥ ३ ॥ श्रीवेदनं च यो द
द्यादेव पूजार्थमादरात् विप्राय वेदविदुषे स सन्नुन्नमवाप्नुयात् ॥ ४ ॥ यस्मिन्देशे अना
चारः पारंपर्यक्रमागतः स्मृतिमास्तु विरोधापि देहाचारः स उच्यते ॥ ५ ॥ पात्रे दानम
तिः कृत्स्नमात्तापित्रोश्च पूजनं भुक्त्वा वाणी गवाया स षड्विधो धर्म इत्यपि ॥ ६ ॥ अ
तिथिर्यस्य भग्नशो गृहात्प्रतिनिवर्त्तते तस्य तदुःकृतं दत्तापुराणमादाय गच्छ
ति ॥ ७ ॥ कदाचिन्नैव प्रष्टव्यो भिक्षार्थं गृहमागतः वैश्वदेवो वसाने तस्योतिथिः स्व
र्गसंयमी ॥ ८ ॥ अतिथिपात्रे यद्यस्तु विप्रेऽमनुयो भुवि देवलोकवरुभोगा मुक्ता
याति परपदं ॥ ९ ॥ अहिंसा परमो धर्मः स्मृतिवैदेक कथ्यते मुनीन्मत्स्ये मांसां
निवर्जयेद्यन्नतो वृद्धः ॥ १० ॥ मत्स्यमांसं मसूरा च चनकं कोइवं तथा ॥ वृत्राकं मूलं

॥ रामः ॥
॥ २५ ॥

॥ सं. सु. ॥
॥ २६ ॥

लेत्वमस्य त्रोगजस्तत्र न हन्त्यके ॥ २७ ॥ आलस्ये हि मनुष्यानां सरिरस्थो महारिपु उद्दि
मश्च समो वधुर्न कृत्वा नावसिदति ॥ २८ ॥ नाश्रंति पितरो देवाः क्षुद्रस्य वृषलीयते
भार्या जितस्य नाश्रंति यस्य चोपपत्तिर्युहे ॥ २९ ॥ वालार्कं प्रेतधूमं च वृद्धस्त्रिपक्ष
लोदकं आयुः कामो न सेवेतरात्रौ च दधिभोजनं ॥ ३० ॥ स्थानस्थितानि पुत्र्यंत पूज्यं
ते स्वपदे स्थिताः स्थानध्वजानशोभते दंता केशानरवानरा ॥ ३१ ॥ स्थानस्थितस्य
पद्मस्य भित्रे वरुणाभास्करो ॥ स्थानमुत्तम्यता वेव क्लेशोषणाकारका ॥ ३२ ॥ ॥ ३३ ॥
इति श्री सरोजसुंदरस्मृतिसारसमाप्नभुभम् ॥ २६ ॥ ॥ ३० ॥ ॥ भुभम् ॥

॥ रामः ॥
॥ २६ ॥

10

5

0 cms.

5

10

15

20

25

